

Letno poročilo 2005

Povzetek

Poštni naslov: rue Wiertz, 60 — B-1047 Bruselj
Urad: rue Montoyer, 63, Bruselj, Belgija
E-naslov: edps@edps.eu.int — Spletna stran: www.edps.eu.int
Tel. (32-2) 283 19 00 — Faks (32-2) 283 19 50

Letno poročilo 2005

Povzetek¹

Uvod

To je povzetek drugega letnega poročila evropskega nadzornika za varstvo podatkov (EDPS), neodvisnega organa, ustanovljenega z namenom zagotavljanja, da institucije in organi Evropske skupnosti spoštujejo svoje obveznosti v zvezi s temeljno pravico do varstva osebnih podatkov.

Medtem ko je bilo leto 2004 prvo leto delovanja, v katerem je bila dobesedno zgrajena nova institucija (vključno z iskanjem ustreznih pisarniških prostorov in prvimi fazami zaposlovanja), zajema drugo letno poročilo leto konsolidacije. Tri glavne vloge EDPS, določene z Uredbo (ES) št. 45/2001² – nadzor, svetovanje in sodelovanje –, so se nadalje dodelale, na splošno pa so jih priznale zadevne strani. Ustanovljena je bila tiskovna služba, prizadevanja pa so bila usmerjena tudi v zunanje komunikacije. Organ se je postopno večal z novimi zaposlitvami in začasno podporo prvih pripravnikov.

Pomembno je poudariti, da je **čedalje več politik EU odvisnih od zakonite obdelave osebnih podatkov**. Pri številnih javnih in zasebnih dejavnostih v sodobni družbi se oblikujejo osebni podatki ali pa se takšni podatki uporabljajo kot vir informacij. To seveda velja tudi za evropske institucije in organe glede njihove upravne vloge in vloge oblikovanja politik ter tudi glede izvajanja njihovega programa politik. **Učinkovito zaščito osebnih podatkov** kot temeljno vrednoto, na kateri temeljijo politike EU, je treba obravnavati kot **pogoj za njihov uspeh**. EDPS bo tudi v prihodnje nadaljeval v tem splošnem duhu, v zameno pa pričakuje pozitivne odzive.

Nadzor

Nadzorna vloga EDPS je spremljanje in zagotavljanje, da institucije in organi Skupnosti ravnajo v skladu z obstoječimi pravnimi varovalkami, kadar koli obdelujejo osebne podatke. V tem smislu EDPS dopolnjuje nacionalne organe za varstvo podatkov, ki nadzorujejo obdelavo v svoji državi članici. Glavni dogodki v letu 2005 v okviru izboljšanja kulture varstva podatkov institucij in organov so bili naslednji:

Prvič, prizadevanja so bila usmerjena v nadaljnji razvoj mreže **uradnih oseb za varstvo podatkov** (Data Protection Officers - DPO) institucij in organov. Naloga teh uradnih oseb je, da na neodvisen način zagotovijo notranjo uporabo Uredbe 45/2001. Novembra 2005 je bil objavljen dokument o stališču glede njihove vloge pri zagotavljanju dejanske skladnosti z uredbo. Dokument, ki je bil posredovan upravnim vodjem EU, poudarja, da so DPO strateški partnerji EDPS. Eno ključnih sporočil je, da morajo vsi organi imenovati DPO, kar predstavlja prvi pomemben korak na poti k izpolnjevanju njihovih obveznosti v zvezi z varstvom podatkov. Drugo ključno sporočilo je, da morajo biti DPO ustrezneje obveščeni o obdelavi osebnih podatkov znotraj njihove institucije ali organa ter da oni obvestijo EDPS o tistih obdelavah, ki vključujejo določena tveganja za zadevne osebe in jih je zato treba predhodno preveriti.

¹ Celotno besedilo Letnega poročila 2005 ter vse referenčne dokumente lahko prenesete z naše spletne strani – www.edps.eu.int. Tiskane izvode lahko naročite pri sekretariatu: edps@edps.eu.int.

² UL L 8, 12.1.2001, str.1.

Drugič, **predhodnemu preverjanju** postopkov obdelave, ki predstavljajo določena tveganja, so bila dodeljena znatna sredstva. Čeprav je bila ta naloga dejansko oblikovana za obravnavo novih postopkov obdelave pred njihovo uvedbo, je bila večina predhodnih preverjanj do sedaj "naknadnih", ker je bilo veliko obstoječih sistemov uvedenih, preden je EDPS začel s svojimi dejavnostmi ali preden je začela veljati uredba.

Leta 2005 je bilo objavljenih 34 mnenj o primerih predhodnega preverjanja, od tega se jih je 30 nanašalo na obstoječe sisteme različnih institucij in organov. Drugi primeri so bili posvetovanja o potrebi po predhodnem preverjanju ali primeri, v katerih ni bilo potrebe po predhodnem preverjanju, kar je bil še zmeraj razlog za pripombe. EDPS je opredelil več tematskih prednostnih nalog, ki usmerjajo predhodno preverjanje, in sicer zdravstvene kartoteke, oceno osebja, disciplinske postopke, storitve socialnega varstva in elektronsko spremljanje. Ob koncu leta 2005 je bilo v obdelavi 29 uradnih obvestil, v bližnji prihodnosti pa se jih pričakuje še veliko več. Institucije in organe se poziva, naj svoja uradna obvestila za prehodno preverjanje posredujejo najpozneje do pomladi 2007.

Tretjič, EDPS je lani prejel 27 **pritožb**, čeprav jih je bilo od tega le 5 sprejetih v postopek ter nadalje obdelanih. V praksi je velika večina prejetih pritožb izven področja pristojnosti EDPS. V takšnih primerih se tožniku nudijo splošne informacije in, če je to možno, svetuje glede ustreznije možnosti. Glede na obravnavanje pritožb v okviru svojih pristojnosti je EDPS stopil v stik z evropskim varuhom človekovih pravic, da bi skupaj proučila morebiten obseg sodelovanja v bližnji prihodnosti.

Četrtič, ogromno truda je bilo vložene v pripravo referenčnega dokumenta o tem, kako se dve temeljni pravici, in sicer **dostop javnosti do dokumentov in varstvo podatkov**, navezujeta na področje institucij in organov EU. Pripravljati se je začel drug dokument v zvezi z uporabo **elektronskega komuniciranja**, ki bo objavljen sredi leta 2006.

Nazadnje so bile organizirane številne dejavnosti, ki se nanašajo na skupni nadzor sistema **Eurodac** (sistem prstnih odtisov, ki se uporablja za azilne postopke v vsej EU). EDPS je nadzorni organ centralne enote, medtem ko so nacionalni organi za varstvo podatkov odgovorni za nadzor uporabe sistema Eurodac v svojih državah članicah. EDPS je bil celotno gledano zadovoljen z izsledki prve faze pregledov, ki jih je opravil.

Svetovanje

Svetovalna vloga EDPS je v tem, da institucijam in organom Skupnosti svetuje glede vseh zadev v zvezi z varstvom osebnih podatkov in zlasti z zakonodajnimi predlogi, ki vplivajo na varstvo podatkov.

Politiko določa marca 2005 predstavljen **dokument o svetovalni vlogi**. Poudarja, da svetovalna naloga zajema široko področje uporabe, ki ga je naknadno potrdilo Sodišče. Strateški dokument določa tudi pomemben pristop v smeri zakonodajnih predlogov, ki vplivajo na varstvo podatkov, kakor tudi postopkovno vlogo na različnih stopnjah zakonodajnega postopka. Dokument je bil dobro sprejet, Evropska komisija pa lepo izkorišča razpoložljivost EDPS za neuradne komentarje o osnutku predloga, preden se ta posreduje v uradno posvetovanje. Vsa uradna mnenja so objavljena in največkrat predstavljena ustreznemu odboru v Evropskem parlamentu in/ali pristojni delovni skupini Sveta ter se sistematično upoštevajo v celotnem zakonodajnem postopku.

EDPS je v letu 2005 objavil šest uradnih **mnenj**, ki jasno odražajo zadevna področja v programu politik Komisije, Parlamenta in Sveta. Najpomembnejša so bila:

- izmenjava osebnih podatkov v okviru "tretjega stebra" EU (policijsko in pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah);
- razvoj obsežnih informacijskih sistemov, kakršna sta Vizumski informacijski sistem (VIS) in druga generacija Schengenskega informacijskega sistema (SIS II); in
- zelo sporno področje obvezne hrambe podatkov o elektronskih komunikacijah za dostop s strani organov kazenskega pregona.

EDPS svetuje tudi o **upravnih ukrepih**, zlasti v zvezi z izvedbenimi pravili institucij in organov na področju varstva podatkov. To je pomembna priložnost, da z bolj strukturnega vidika vpliva na način izvajanja politik varstva podatkov. Svetoval je tudi o posebnih izvedbenih pravilih v zvezi z vlogo uradnih oseb za varstvo podatkov (DPO).

EDPS je tudi prvič uporabil možnost **posredovanja v primerih pred Sodiščem**, iz katerih izhajajo pomembna vprašanja glede varstva podatkov. Primeri so obravnavali prenos podatkov PNR o potnikih v letalskem prometu, ki potujejo v Združene države, EDPS pa je posredoval v obliki podpore sklepom Parlamenta, ki si prizadeva ukiniti zadevne sklepe Komisije in Sveta.

Sodelovanje

Na tem področju EDPS sodeluje z nacionalnimi nadzornimi organi in nadzornimi organi v okviru "tretjega stebra" EU, da bi izboljšali doslednost pri varstvu osebnih podatkov.

Zelo pomemben kolegij za sodelovanje z nacionalnimi nadzornimi organi je **Delovna skupina iz člena 29**, ustanovljena z Direktivo 95/46/ES, da bi svetovala Komisiji in oblikovala usklajene politike o varstvu podatkov, in v kateri je EDPS polnopravni član. EDPS in delovna skupina sta v ločenih mnenjih obravnavala nekatere pomembne zakonodajne predloge. V teh primerih je EDPS pozdravil splošno podporo nacionalnim kolegom ter dodatne pripombe, ki lahko pripomorejo k izboljšanju varstva podatkov.

Sodelovanje z **nadzornimi organi v okviru "tretjega stebra"** (tj. nadzorni organi v okviru Schengena, carine, Europol in Eurojusta - običajno jih sestavljajo predstavniki nacionalnih nadzornih organov) se je v veliki meri osredotočilo na pripravo skupnih stališč, da bi se oblikoval zelo potreben splošni okvir za varstvo podatkov v okviru tretjega stebra EU. Razprave so potekale tudi o novem sistemu nadzora glede SIS II, ki bo temeljil na tesnem sodelovanju nacionalnih nadzornih organov in EDPS.

EDPS je aktivno sodeloval na **evropskih in mednarodnih konferencah** komisarjev za varstvo podatkov in predsedoval različnim srečanjem.

V sodelovanju s Svetom Evrope in Organizacijo za ekonomski razvoj in sodelovanje (OECD) je EDPS v septembru 2005 organiziral delavnico o varstvu podatkov v **mednarodnih organizacijah**. Čeprav so mednarodne organizacije pogosto izvzete iz nacionalnega prava, tudi iz predpisov o varstvu podatkov, bi morale vseeno upoštevati vsesplošna načela o varstvu podatkov, saj v mnogih primerih prav tako obdelujejo občutljive podatke.

Zunanje komunikacije

V letu 2005 je bila posebna pozornost namenjena razvoju **strategije obveščanja**, ki lahko zagotovi ustrezno podporo strateškim vlogam EDPS. Pomembna predpostavka za učinkovit nadzor, učinkovito svetovanje in sodelovanje je povečanje zavesti o varstvu podatkov na splošno - ter predvsem o vlogah in dejavnostih EDPS. V okviru strategije obveščanja so ciljne skupine določene glede na različne naloge:

- Nadzor: posamezniki, na katere se podatki nanašajo, predvsem osebje EU (kot posamezniki, katerih podatki se obdelujejo) in uradne osebe za varstvo podatkov ter nadzorniki kot odgovorne osebe za sisteme za obdelavo podatkov.
- Svetovanje: evropski zakonodajalec; Komisija, Parlament in Svet, ki se osredotočajo na posebne generalne direktorate (DG), odbore in delovne skupine.
- Sodelovanje: Delovna skupina iz člena 29 in drugi ustrezni kolegi za sodelovanje, kot so skupni nadzorni organi v okviru tretjega stebra ter evropske in mednarodne konference o varstvu podatkov.

EDPS je poleg tega vlagal v povečanje **informacijskih in komunikacijskih orodij**. Splošna informacijska kampanja v vseh institucijah in organih EU ter vseh državah članicah se je v letu 2005 nadaljevala z uvedbo tiskovne službe, periodičnega časopisa, oblikovanjem novega logotipa in "hišnega" stila ter se bo kmalu zaključila s predstavitvijo nove spletne strani, ki bo najpomembnejše sredstvo obveščanja za EDPS.

Sredstva

Organi za izvajanje proračuna so zagotovili **proračunska sredstva** za konsolidacijo in omejeno rast organizacije, pri čemer so upoštevali potrebo po izvajanju nujnih nalog v zvezi z nadzorom in svetovanjem o varstvu podatkov v večini institucij in organov. Večji del pozornosti je bil namenjen razvoju **človeških virov**, doseženi pa so bili pomembni rezultati, tako na splošnem področju zaposlovanja kot v posebnih programih za pripravnštvo in dodelitev nacionalnih strokovnjakov.

V zvezi s tem je težko preveč poudariti pomembnost **upravnega dogovora**, ki je bil v letu 2004 sklenjen s Komisijo, Parlamentom in Svetom in je EDPS omogočil, da je po potrebi upravičen do zunanje podpore ter da večino sredstev vlaga v primarne dejavnosti. Podaljšanje tega sporazuma je torej po prvotnih treh letih bistvenega pomena.

Obeti

Komisija spodbuja evropsko informacijsko družbo, ki temelji na inovacijah, ustvarjalnosti in vključenosti. Ta družba bo temeljila na treh pomembnih **tehnoloških trendih**: skoraj neomejeni pasovni širini, neskončni skladiščni zmogljivosti in vsepovsod razširjenih mrežnih povezavah, kar bo seveda vplivalo na varstvo podatkov. Varstvo podatkov bo dobilo nov okvir: nove oblike obdelave, kakršne so spletne storitve, in odstranitev tradicionalnih tehnoloških ovir (omejevanje moči, omejeno območje prenosa, izolirani podatki itd.). To lepo ponazarjata naraščajoča uporaba oznak RFID in velik razvoj komunikacijskih omrežij, ki imajo močan vpliv:

- vsi označeni predmeti postanejo zbiralci osebnih podatkov;
- inteligentni predmeti, ki jih nosijo posamezniki, so vedno "prisotni" in "aktivni";
- ogromna zbirka shranjenih podatkov se nenehno širi z novimi podatki.

Novo in nastajajoče tehnologije, ki bodo vplivale na varstvo podatkov, vključujejo:

- **RFID**: obetavna in izzivalna tehnologija, ki bo predstavljala ključne sestavine tako imenovanih inteligentnih okolij.
- **Inteligentna okolja**: pomembno je, da so inteligentna okolja oblikovana tako, da spoštujejo zasebnost in varstvo podatkov, če želimo, da bi bila sprejeta v vsakdanjem življenju in bi se čim bolj razširila.
- **Sistemi upravljanja identitete**: ključna sestavina (ki deloma temelji na biometriji) nastajajočih e-vladnih storitev, ki bodo potrebovale primerne standarde.
- **Uporaba biometrije**: treba je določiti skupne zahteve, ki temeljijo na njihovi naravi, ki je sama po sebi občutljiva.

Opazimo lahko tudi številne nove **dogodke na področju politike in zakonodaje**, kakršni so osredotočenost na dejavnosti na področju policijskega in pravosodnega sodelovanja ter splošna tendenca za povečanje izmenjave podatkov med organi kazenskega pregona držav članic EU. Druga tendenca zadeva povečanje preiskovalnih pooblastil organov kazenskega pregona (pogosto z Europolom), tako da jim zagotavlja dostop do podatkovnih baz, ki prvotno niso bile oblikovane za namene kazenskega pregona. To potrjuje željo po celostnem pravnem okviru za varstvo osebnih podatkov v okviru tretjega stebra, neodvisno od odobritve predloga o načelu razpoložljivosti, kot je navedeno v mnenju EDPS o varstvu podatkov v okviru tretjega stebra.

Konec leta 2005 je Komisija začela postopek za pregled ureditvenega okvira za elektronske komunikacije in storitve, vključno s pregledom Direktive 2002/58, ki ga bo podrobno spremljal EDPS.

Jasno je, da dnevni red EDPS kot zakonodajnega svetovalca v veliki meri določa delovni program Komisije. Precej verjetno je, da se bosta srednje- in dolgoročna osredotočenost deloma preusmerili na:

- temo "blaginja", kjer si bo EDPS še naprej prizadeval za pobude k razvoju evropske informacijske družbe.
- temo "varnost", kjer bo EDPS spremljal dogodke v zvezi s tehnološkimi razvoji, kakršni so biometrija in naraščajoči pritiski na javne in zasebne nadzornike podatkovnih baz, da bi dovolili dostop za namene kazenskega pregona. V zvezi s tem je Komisija kot ključno pobudo predstavila dostop policijskih enot do podatkovnih baz za kontrolo na zunanjih mejah.

Cilji za leto 2006

V tej luči so prednostne naloge EDPS za leto 2006 naslednje:

- Podpora mreži uradnih oseb za varstvo podatkov, vključno z dvostranskimi vrednotenji napredka v uradnih obvestilih, katerih namen je dokončati uradna obvestila obstoječih dejavnosti najkasneje do pomladi 2007.
- Nadaljevanje predhodnih kontrol, tako da se dokonča kontrole obstoječih operacij obdelave, ki spadajo v tematske prednostne naloge.
- Elektronsko spremljanje in podatki o prometu: izdaja smernic o obdelavi osebnih podatkov v zvezi z uporabo elektronskih komunikacijskih omrežij.
- Osebnih mape osebja: izdajo se smernice o vsebini in obdobjih hranjenja.
- Prenos tretjim državam: izdajo se smernice o prenosih osebnih podatkov tretjim državam, mednarodnim organizacijam in evropskim organom, ki ne spadajo na področje uporabe Uredbe 45/2001 in Direktive 95/46/ES.
- Nadzor sistema Eurodac: podrobna revizija varnosti centralne podatkovne baze sistema Eurodac.
- Nasveti glede zakonodajnih predlogov: da se vloga EDPS utrdi in dodatno razvije ter se izda mnenja o različnih vprašanjih.
- Posredovanje v sodnih primerih: razmisliti o posredovanju v primerih, ki odpirajo vprašanja varstva podatkov.
- Druga različica spletne strani: bo začela delovati sredi leta 2006.
- Pridobivanje sredstev: skuša podaljšati obstoječ uradni sporazum s Komisijo, Parlamentom in Svetom, ter ustrezno razširiti razpoložljiv pisarniški prostor ob upoštevanju trenutnih potreb in pričakovanih povečanj osebja.